

EKONOMIE A PRÁVA

Jméno přednášejícího

VŠE

Letní/zimní semestr xxxx/yy

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PŘEDNÁŠKA 7

Duševní vlastnictví

Duševní vlastnictví (informací)

- Veřejný statek?
- Má velkou hodnotu
- (téměř) Nulové náklady na reprodukci a distribuci
- Non-diminishability
- Vysoké náklady na výrobu

Duševní vlastnictví

- Patenty
- Autorská práva (Copyright)
- Ochranná známka
- Obchodní tajemství
- Software

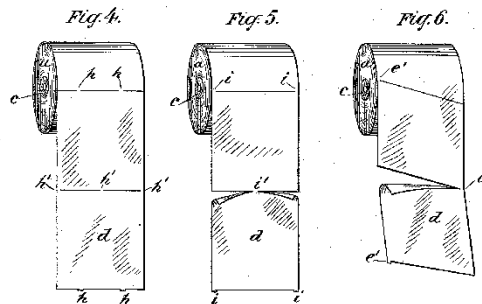
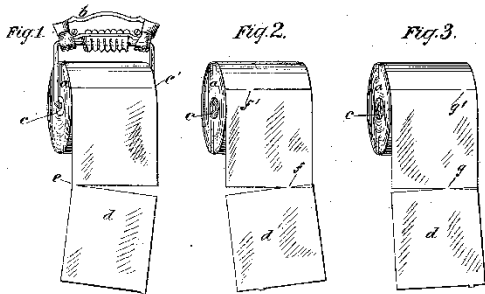
Patent

(No Model.)

S. WHEELER.
WRAPPING OR TOILET PAPER ROLL.

No. 459,516.

Patented Sept. 15, 1891.

WITNESSES:

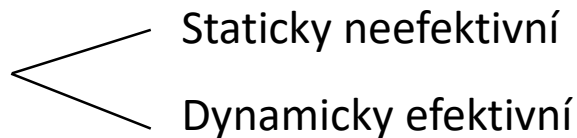
[Signature]
[Signature]

INVENTOR.

Sam'l Wheeler

Patent

- Monopolní právo
- 20 let
- Veřejné → možnost inovovat

- Aby vynálezy mohly být patentovány měly by být:
  - Nové
  - Výsledkem vynálezecké činnosti
  - Nikoli zřejmé
  - Prakticky (průmyslově) využitelné

Patent

- Lze patentovat?
  - Vědecké teorie
  - Žárovka
  - Estetické výtvořy
  - Plemena zvířat
  - Nové technické řešení
  - Hraní her
  - Walkman
  - Podávání informací
  - Odrůdy rostlin
  - Obal výrobku

Patent

- Lze patentovat?
  - Vědecké teorie
  - Žárovka
  - Estetické výtvary
  - Plemena zvířat
  - Nové technické řešení
  - Hraní her
  - Walkman
  - Podávání informací
  - Odrůdy rostlin
  - Obal výrobku

Patenty v USA - 2017

Pořadí	Patentů	Společnost	Země
1	9 043	International Business Machines Corp	United States
2	5 837	Samsung Electronics Co Ltd	Korea
3	3 285	Canon KK	Japan
4	3 023	Intel Corp	United States
5	2 701	LG Electronics Inc	Korea
6	2 628	Qualcomm Inc	United States
7	2 457	Google Inc	United States
8	2 441	Microsoft Technology Licensing LLC	United States
9	2 425	Taiwan Semiconductor Manufacturing Co	Taiwan
10	2 273	Samsung Display Co Ltd	Korea
11	2 273	Apple Inc	United States

Zdroj: IFI CLAIMS Patent Services

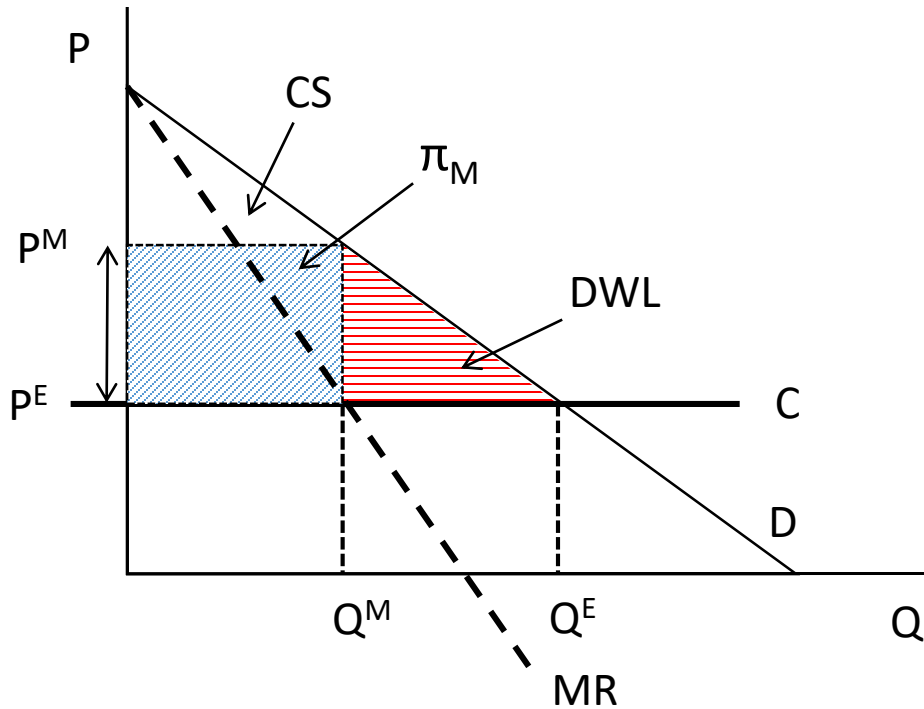
Ekonomické výhody patentů

- Podporují vědu a vývoj
- Umožňují vynálezci zaplatit náklady na vývoj
- Při volném využití patentu by díky konkurenci profity klesly k nule
- Pokud by vynálezci věděli, že se výzkum ani v případě úspěchu nemá šanci zaplatit dojde k utlumení výzkumu

Ekonomické náklady patentů

- Vysoká cena patentovaného výrobku
  - Např. U léčiv je běžný pokles ceny výrobku o 70-90 % po vypršení patentu

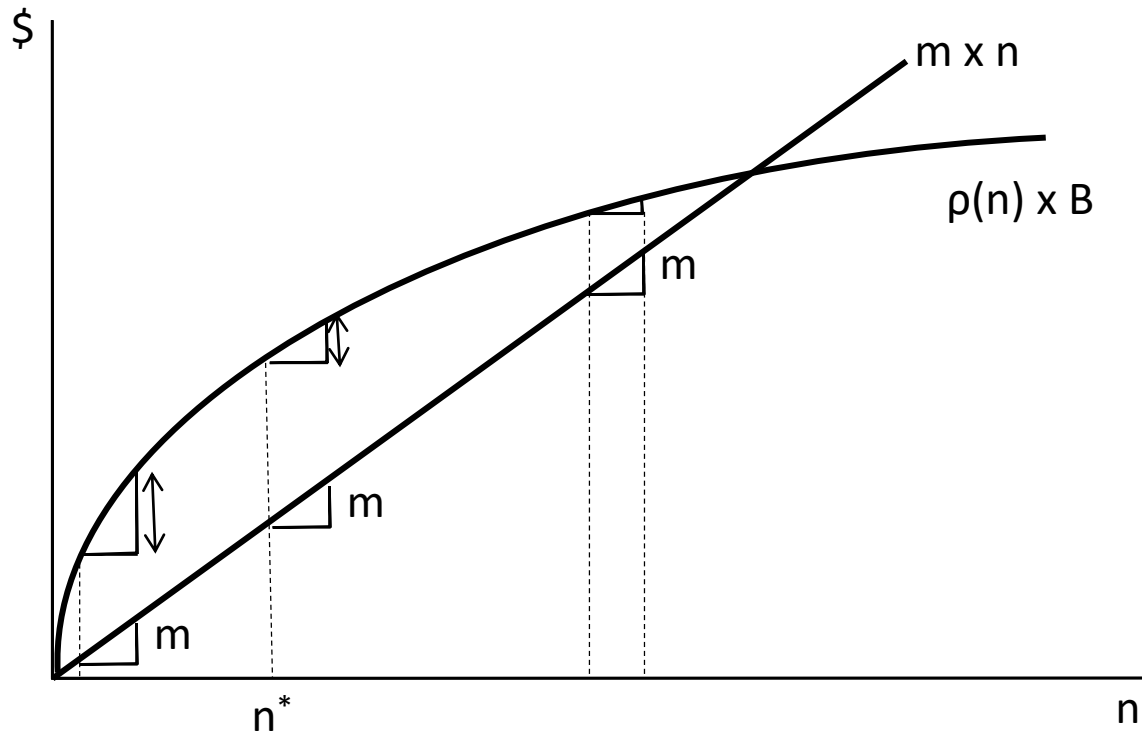
Licence

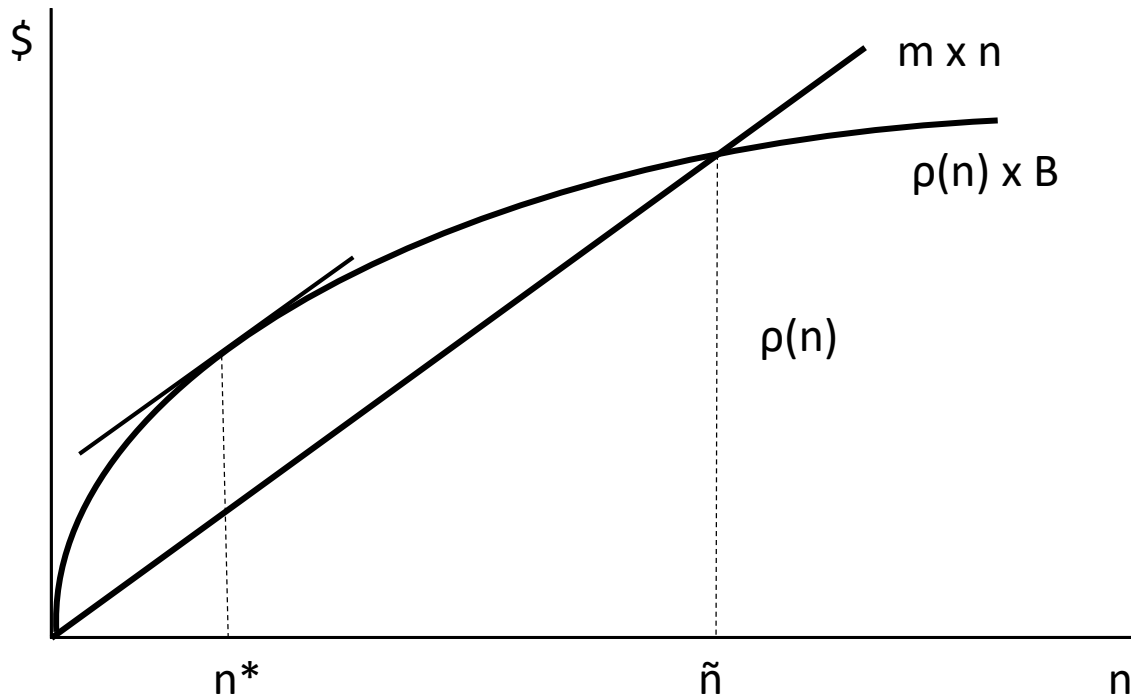
Ekonomické náklady patentů

- Vysoká cena patentovaného výrobku
  - Např. U léčiv je běžný pokles ceny výrobku o 70-90 % po vypršení patentu
- Spojitost mezi ziskem a společenskou hodnotou
- Držitel patentu získá π při monopolistické ceně
- Patent získá jen nejúspěšnější (první) vědecký tým, snaha ostatních je bezcenná
  - Příliš velká motivace k investicím před udělením patentu
  - Patent race
- Po získání patentu je v dané oblasti motivace k inovacím minimální

Patent race

Patent race

Patent

- Udělován jen na omezenou dobu
  - 20 let (v ČR)
  - Vyvážení mezi motivací ke vzniku inovace a možností následných inovací v dané oblasti po skončení patentu
- Udělovány brzy, dříve než je vynález použitelný ke komerčnímu využití, aby se ušetřily náklady ostatních, kteří usilovali o stejný patent

Příklady problémů s patenty

- Nadužívání patentů
- Velké množství IT patentů vede ke sporům
  - Apple vs Samsung
- Patentování softwaru a business modelů
- Patentovní trolové – skupují/podávají patenty, aby se o jejich dodržování mohli soudit
  - 61 % patentových žádostí v USA podávají patentovní trolové
  - Příklad OneSoft Connect vs patentovní trolové

Situace s patenty v EU

- European Patent Convention – patenty jsou vzájemně uznávány, ale musí existovat v několika jazykových verzích, stížnosti musí být uplatňovány u národních autorit
- smlouva o společném evropském patentu (Unified Patent Court)
  - V současné době podepsána všemi zeměmi EU mimo Chorvatsko a Španělsko
  - Vstoupí v platnost po ratifikaci ve 3 státech s největším počtem patentů (Francie – ratifikovala, Německo, UK – ne) a alespoň v 13 státech (v současné době 12)

Kritika současného patentového systému

- Nízká kvalita patentů, patentování již známého, nebo zřejmého
- „Tragedy of the anticommons“ – omezení inovací jen na určitou firmu
- Široké definice patentů → náchylné k zneužití (vydírání)
- Snaha použít stejnou metodiku na odlišná odvětví
- Rent seeking
  - Patent race
  - farmaceutické společnosti

Návrh řešení problémů s patenty

- Zkrácení doby patentu
- Podmínění patentu jeho využitím ve výrobě
- Neposkytovat patenty na softwarová a businessová řešení

Autorská práva (copy right)

Autorská práva (copy right)

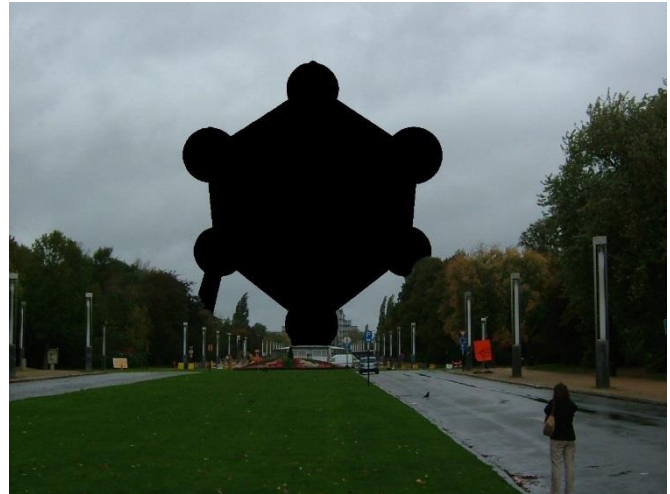
- Prostřednictvím autorského práva stát poskytuje autorům po jistou omezenou dobu určitá výlučná práva k jejich dílům ⇒ monopol na vlastní „tvorbu“
- Platí po dobu života autora + 70 let po jeho smrti
- Autor se svých práv nemůže vzdát, nemůže je prodat
- Patenty vs Autorská práva
  - Patenty chrání myšlenku
  - Autorská práva chrání vyjádření té myšlenky
  - Účelem autorských práv je podporovat kreativitu, ne nutně originalitu
  - Cena nemusí být monopolní, jsou zde blízké substituty
    - Atlas světa

Autorská práva (copy right)

- Určité kopírování je povolené
- Omezení a výjimky autorských práv (Fair use)
  - Volně je možné používat úřední díla (zákony a právní předpisy, veřejné listiny ...) a výtvary tradiční lidové kultury
  - Pro svou potřebu lze konzumovat, zhotovit záznam, rozmnoženinu či napodobeninu, nelze je ale použít k jinému účelu (dále šířit)
  - Licence pro speciální užití
    - citace,
    - úřední a zpravodajské využití díla,
    - využití pro účely vzdělávání,
    - zobrazení děl umístěných na veřejném prostranství.

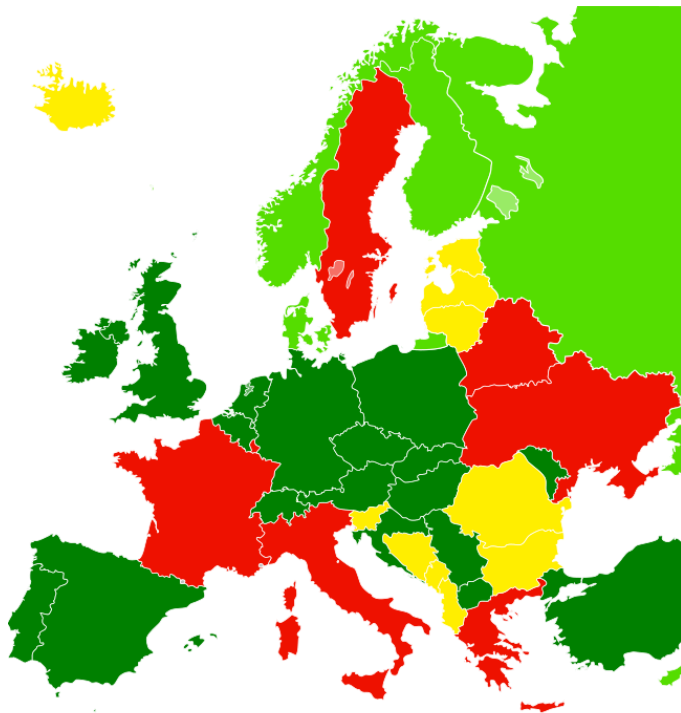
Svoboda panoramatu

- Výjimka z autorských práv
- Pořizování obrazových záznamů budov a uměleckých děl ve veřejném prostoru a následné šíření záznamů
- Rozšířeno především ve:
  - Francii
  - Itálii
  - Řecku
- Nejznámější příklad
  - Atomium v Bruselu

Svoboda panoramatu

- *OK, including works of Arts*
- *OK, but only for buildings*
- *OK, but for non-commercial use only*
- *Not OK at all*

Autorská práva (copy right) – hudba a film

- Do rozšíření počítačů a internetu byla ochrana autorských práv jednoduchá a efektivní
  - Vinilové desky – tovární kopírování
- 90. léta
  - Příklad CD
  - CD mechaniky
  - Programy na sdílení dat – Napster
- 2 směry jak se budou autorská práva vyvíjet
  - a) Zmizí
  - b) Zůstanou, ale technologie se budou měnit natolik, že budou striktní omezení ke kopírování

Autorská práva (copy right) – hudba a film

- Zpřísnění právní ochrany autorských práv
  - Vysoké pokuty
  - Vypínání a postihování “sdílecích” serverů
- ↑ download → ↓ legální prodej
  - Ale ne v poměru 1:1, studie ukazují že za 100 stažení klesnou prodeje o 15-30 kusů
  - Zároveň lepší dostupnost a rychlejší rozšíření nové hudby
- Silnější práva → nižší užitek spotřebitele
- Youtube → Coasův teorém v praxi!

Autorská práva (copy right) – hudba a film

- Příklad Ochranný svaz autorský (OSA) a veřejné produkce:
  - Zastupuje většinu autorů hudební produkce
  - Za využití skladby OSA vybírá poplatky, které následně rozděljuje mezi autory, které zastupuje
  - Na cenu dohlíží Ministerstvo kultury ČR
- Příklad OPEN SOURCE:
  - Autoři se chtějí vzdát práv dobrovolně

Ochranné známky

Ochranné známky

- Jedná se o jméno značky specifického produktu společně s grafickým znázorněním (logo)
- Trvá tak dlouho jak je dlouho produkt/služba na trhu
- Důsledky investic do ochranných známek:
  - Umělá diferenciacce
  - Nižší náklady spotřebitelů – jistota kvalit, nižší náklady na vyhledávání

- Spekulativní nákup ochranných známek
  - Absolutní zápisná nezpůsobilost

Obchodní tajemství

Obchodní tajemství

- Substitut patentu?
- Patent:
  - Postup je zveřejněn
  - Monopolní postavení na určitou dobu
  - Poté se stává z patentu „veřejný statek“
- Obchodní tajemství
  - Nedojde k zveřejnění výrobního postupu
  - Ten je naopak tajen „na věky“
  - Pokud dokáže někdo replikovat váš vynález, neexistuje žádná ochrana
  - Výhodné pokud není snadné výrobek replikovat (např. Becherovka, Coca-cola)
  - First-mover advantage

Obchodní tajemství

- V případě vyzrazení lze domáhat
  - Odstranění závadného stavu
  - Přiměřené zadostiučinění
  - Náhrada škody
  - Vydání bezdůvodné obohacení